

TAUTINIŲ bendrijų 2011 naujienos Nr. 3 (38)

Dainiaus Babilo nuotr.

Lietuvos tautinės bendrijos fotografijose. Vokietaitės.

Vilniaus Bazilijonų, Arklių ir Visų Šventųjų gatvių sankirtoje esančiame skvere rugpjūčio 3 d. atidengtas paminklas XIX a. ukrainiečių poetui, dailininkui ir rašytojui Tarasui Ševčenkai.

p. 10

Liepos 11 d. Trakų pilyje atidaryta fotografijų paroda „Karajollary – karaimų keliai“, kurioje vaizduojamas šios etninės grupės gyvenimas Lietuvoje, Lenkijoje ir Ukrainoje 1864-1950 m. Parodos eksponatai atvežti iš Varšuvos nacionalinio muziejaus ir Lietuvoje pristatyti pirmą kartą.

p. 18

Vlodo Uznevičiaus nuotr.

Sigitos Nemeikaitės nuotr.

Vaizdingoje Galvės ežero pakrantėje vyko dvidešimtis Trakų krašto lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina!“.

p. 11

Liepos 21 d. Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre atidaryta paroda „Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis“.

p. 13

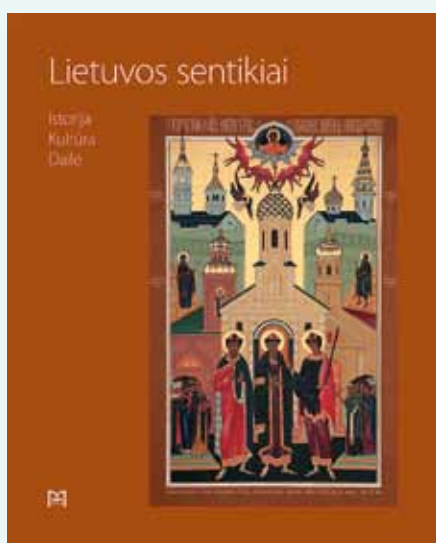
Naujos knygos

Генрих Аграновский, Ирина Гузенберг. Вильнюс: по следам Литовского Иерусалима. Памятные места еврейской истории и культуры. Путеводитель. Вильнюс. Государственный еврейский музей им. Вильнюсского Гаона. 2011. 655 p.
p. 19

Lietuvos sentikiai: istorija, kultūra, dailė. Autorių kolektyvas. Vilnius, Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2011. 331 p., iliustr., faks., portr., žml. Santr. angl.

Tai anksčiau išleistos tos pačios knygos rusų kalba vertimas į lietuvių kalbą.
p. 19

Lietuvos žydų tradicinio meno ir simbolių pasaulis. The world of Lithuanian Jewish traditional art and symbols. Aistė Niunkaitė-Račiūnienė. Vilnius. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus. 2011. 695 p., iliustr. Santr. angl.
p. 19

Totorių Sabantujus
turi galias tradicijas nuo neatmenamų laikų
Tai sėjos darbų pabaigos šventė

VII Baltijos šalių totorių Sabantujus

Programa:
12.00 - Sabantujaus atidarymas
12.30-14.00 - Meno kolektyvų koncertas
14.00-16.00 - Sporto varžybos ir laudies žaidimai
16.00-18.00 - Artistų iš Tatarstano Respublikos pasirodymas
18.00-21.00 - Dainos ir šokiai, neformalus bendravimas

Birželio 18 d. Trakuose vyko VII Baltijos šalių totorių Sabantujus. Ši šventė, žyminti sėjos darbų pabaigą, turi galias tradicijas ir švenčiama nuo neatmenamų laikų.
p. 16

Birželio 4 d. Kauno muzikinio teatro sodelyje ir Laisvės alėjoje vyko VI-asis Lietuvos tautų festivalis "Kultūrų tiltai" - didžiausia tautinių mažumų kultūros šventė Lietuvoje ir vienas iš svarbiausių Lietuvos kultūrinę įvairovę pristatančių renginių. Festivalyje dalyvavo 14 amatininkų, 17 meno kolektyvų, iš viso apie 300 dalyvių.

p. 9

Tautinių bendrijų namams – 20 metų

Šiomet sueina dvidešimt metų, kai įkurti Tautinių bendrijų namai Vilniuje. Šiandien šis tautinių mažumų kultūros, švietimo, tradicijų puoselėjimo centras žinomas ne tik mūsų šalyje. Tam tikrą plačios ir įvairiapusiškos Tautinių bendrijų namų veiklos dalį sudaro leidyba. Čia išleista leidinių apie Lietuvos tautines mažumas lietuvių ir užsienio kalbomis, tarptautinių ir nacionalinių aktų tautinių mažumų teisių apsaugos klausimais, mokymosi priemonių, žodynų ir kt. Žemiau spausdinamose nuotraukose matote kai kuriuos Tautinių bendrijų namų išleistus spaudinius.

ISSN 2029-7394

9772029739001

Leidinių spaudai parengė

Redakcinė komisija

Adresas: Tautinių bendrijų namai,

Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.

Tel./faksas (8~5) 216 04 08

el.paštas. tbn@takas.lt

ISSN 2029-7394

Redakcinės komisijos nuomonė

nebūtinai sutampa

su autorių nuomone

M a k e t a v o

Mindaugas Markevičius

T u r i n y s

SEIME

Priimtas įstatymas dėl kompensacijų žydų religinėms bendruomenėms2

VYRIAUSYBĖJE

Tautinių mažumų klausimus kuruos kultūros viceministras.....2

AKTUALIJOS

Įsteigta nominacija „Už tautinę toleranciją“3

Konferencijos tema – kaip įveikti istorinius stereotipus3

Posėdžiavo Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisija.....4

S. Vidtmann paskirtas kultūros ministru4

Keturiasdešimt penkeri metai scenoje.....4

Pagerbtas romų – holokausto aukų – atminimas5

M. Gamzajevui suteiktas nusipelnusio žurnalisto garbės vardas5

J. Rumša. Tamaros dienoraštis primena – to negalima pamiršti,

tai neturi pasikartoti6

ŠVIETIMAS

Devintą kartą veikė karaimų kalbos vasaros mokykla8

KULTŪRA

D. Babilas. Kultūrų tiltai 2011: dainavom, šokom ir amatus pažinom.....9

Festivalis „Skambėk, lenkų daina!“ sulaukė jubiliejaus11

J. Duoba. Baltijos šalių vokiečių bendrijų chorai susitiko Šilutėje.....13

D. Babilas. Tautinės bendrijos dalyvavo Hanzos šventėje.....17

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

J. Rumša. Vilniuje atidengtas paminklas ukrainiečių poetui

Tarasui Ševčenkai10

J. Rumša. Vilniėtė poetė L. Antonova pateko į prestižinio konkurso

Londono finalą.....12

Paroda „Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis“.....13

Kaliningrado žydai lenkėsi Lietuvoje14

Bus įamžintas Didžiosios sinagogos atminimas14

Totorių bendruomenės foto metraštininkas15

Lietuva siūlo Vilniuje rengti Tarptautinę žydų genealogijos konferenciją15

Beveik šimto metų karaimų kelias – fotografijose18

Išleista P. Skorinos mokyklos 17-oji abiturientų laida.....18

TRADICIJOS IR PAPROČIAI

J. Rumša. Sabantujus sugrįžo į Trakus.....16

NAUJOS KNYGOS

Išleistas vadovas po žydų istorines ir kultūrines vietas Vilniuje.....19

Apie sentikių istoriją ir kultūrą – lietuvių kalba19

Atvėrus žydų meno ir simbolių pasaulį.....19

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Tautinės mažumos Rumunijoje.....20

S U M M A R Y

.....20

Priimtas įstatymas dėl kompensacijų žydų religinėms bendruomenėms

Seimas, pripažindamas didelį Lietuvos žydų bendruomenės indėlį į Lietuvos kultūrą ir visuomenės pažangą iki Antrojo pasaulinio karo, Lietuvos okupacijos ir holokausto kaip visokeriopo žydų egzistencijos naikinimo pradžios ir siekdamas atkurti istorinį teisingumą ir gera valia kompensuoti už totalitarinių režimų okupacijų laikotarpiu neteisėtai nusavintą Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą, birželio 21 d. nusprendė priimti Geros valios kompensacijos už žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą įstatymą. Už jį balsavo 82 Seimo nariai, prieš – 7, susilaikė 16.

Pagal priimtą įstatymą, kuriame įtvirtintas kompensacijos už Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą dydis, mokėjimo terminai, tvarka ir naudojimo paskirtis, nutarta kompensuoti už totalitarinių režimų okupacijų laikotarpiu neteisėtai nusavintą Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą. Mokėtinos kompensacijos dydis sieks 128 milijonus litų ir ji bus mokama iš valstybės biudžeto Vyriausybės kompensacijomis disponuoti paskirtam fondui. Kaip pažymima aiškinamajame rašte, kompensacijos dydis nustatytas, atsižvelgiant į mūsų valstybės finansines galimybes, į Lietuvos archyvų departamento sudarytame Žydų bendruomenių išlikusio nekilnojamojo turto nuosavybę patvirtinančių dokumentų

paieškos valstybės archyvuose sąraše esančią informaciją bei valstybės įmonės Registrų centro pateiktus šio turto vertinimo duomenis.

Kompensacija bus pradėdama mokėti nuo 2013 m. sausio 1 d. ir baigiama 2023 m. kovo 1 d. Ją nuspręsta išmokėti kasmet dalimis, atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes. Išmokėtina kompensacijos dalis bus nustatoma Seimui tvirtinant kiekvienų metų valstybės biudžetą. Atsižvelgiant į garbų Antrojo pasaulinio karo metais Lietuvoje gyvenusių ir nuo okupacinių totalitarinių režimų šiuo laikotarpiu nukentėjusių žydų tautybės asmenų amžių, priimtu įstatymu nutarta dalį kompensacijos sumos (t. y. 3 milijonus litų) išmokėti 2012 m.

Įstatyme taip pat įtvirtinama galimybė už Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą kompensuoti perduodant nuosavybės teise Vyriausybės paskirtam fondui valstybei priklausantį nekilnojamąjį turtą – pastatus ar jų dalis. Jei Vyriausybės nutarimu paskirtam fondui bus perduotas valstybei priklausantis nekilnojamas turtas, tokiu atveju pinigines kompensacijos dydis bus mažinamas perduodamo nuosavybės teise nekilnojamojo turto verte, kuri bus apskaičiuojama remiantis valstybės įmonės Registrų centro turimais masinio vertinimo duomenimis.

Siekiant užtikrinti, kad pagal įsta-

tymą išmokėta pinigine kompensacija būtų panaudota tikslingai bei prisidėtų prie žydų religinės bendruomenės veiklos Lietuvoje stiprinimo, nutarta įtvirtinti ir teisinius saugiklius. Įstatyme nustatyta, kad kompensacija galės būti naudojama tik Lietuvos žydų religiniams, kultūros, sveikatos apsaugos, sporto, švietimo, mokslo tikslams Lietuvoje bei Antrojo pasaulinio karo metais Lietuvoje gyvenusiems ir nuo okupacinių totalitarinių režimų šiuo laikotarpiu nukentėjusiems žydų tautybės asmenims paremti. Perduotas nekilnojamas turtas taip pat galės būti naudojamas tik Lietuvos žydų religiniams, kultūros, švietimo ir mokslo tikslams.

Pagal iki šiol galiojančius įstatymus žydų religinėms bendruomenėms buvo gražinti tik maldos namai – sinagogos, ir tik tie, kurie turėjo aiškų teisių perėmėją. Restitucija dėl kito žydų religinių bendruomenių nekilnojamojo turto, vadovaujantis Religinių bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo tvarkos įstatymo nuostatomis, negali būti vykdoma, nes dėl istorinių aplinkybių (įvairiuose Lietuvos miestuose iki holokausto egzistavusios ir aktyviai nepriklausomos Lietuvos ekonomikoje ir versle dalyvavusios žydų bendruomenės buvo praktiškai sunaikintos, o naujos neįsteigtos) nėra išlikusių šių subjektų teisių perėmėjų.

VYRIAUSYBĖJE

Tautinių mažumų klausimus kuruos kultūros viceministras

Atsižvelgdama į tautinių mažumų organizacijų išdėstytus argumentus ir siekdama sustiprinti dėmesį Lietuvoje gyvenančių kitų

tautų kultūros sklaidai, Vyriausybė liepos 13 d. posėdyje pritarė siūlymui įsteigti trečiojo kultūros viceministro etatą.

Viceministrui pavesta kuruoti tautinių mažumų, valstybinės kalbos bei dokumentų ir archyvų politikos klausimus.

Įsteigta nominacija „Už tautinę toleranciją“

Kultūros ministro Arūno Gelūno 2011 m. gegužės 5 d. įsakymu įsteigta nominacija „Už tautinę toleranciją“ ir patvirtinti jos nuostatai.

Nominacija siekiama išrinkti ir pagerbti straipsnio, radijo arba televizijos laidos, skatinančios tautinį savitumą, toleranciją tautinėms mažumoms, kovą su tautinę, rasinę diskriminacija, autorių, savo darbą publikavusių Lietuvos arba užsienio visuomenės informavimo priemonėse; skatinti visuomenės narius būti tolerantiškais kitų tautinių grupių ir

asmenų atžvilgiu bei gerbti jų teises.

Konkursui pateikiami darbai turi būti publikuoti nuo einamųjų metų sausio 1 d. iki spalio 31 d. Norinčiųjų dalyvauti konkurse paraiškos priimamos iki einamųjų metų spalio 31 d.

Konkurso nuostatai ir dalyvio anketa talpinami Kultūros ministerijos tinklalapyje www.lrkmlt

Kultūros ministerija tęsia Tautinių mažumų ir išeivijos departamento 2007 m. įsteigtą nominaciją „Už tautinę toleranciją“.

Pirmoji nominacija buvo įteikta

Lietuvos radijo ir televizijos žurnalistui Virginijui Savukynui už šiame radijuje rengiamose laidose nagrinėtus pakantumo, tarpetninių santykių klausimus.

2009 m. nominacija buvo įteikta žurnalistams Ingai Liutkevičienei už rašinį „Belaukiant kinų kvartalo“ (žurnalas „Verslo klasė“) ir Dainiui Radzevičiui už temą „Ar žurnalistai turi teisę viešai kalbėti apie kitataučių ir lietuvių konfliktus bei tarpusavio problemas?“ (Žinių radijo laida „Žiniasklaidos anatomija“).

Konferencijos tema – kaip įveikti istorinius stereotipus

Rugpjūčio 25 d. Tautinių bendrijų namuose vyko Kultūros ministerijos surengta mokslinė-praktinė konferencija „Istorinių stereotipų įveikimas kaip priemonė etninėms įtampoms neutralizuoti“.

Konferencijos salėje

Pradėdamas konferenciją, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Mahiras Gamzajevs pažymėjo, kad tai pirmas renginys, kurio metu šalies akademinės visuomenės atstovai, visuomenės veikėjai, žurnalistai įvairiais aspektais nagrinės istorinius stereotipus, susijusius su etniniais santykiais įvairiais Lietuvos istorijos laikotarpiais. „Tai aktualūs klausimai visai mūsų visuomenei“ – sakė jis.

„Atvira, dalykiška diskusija opiais klausimais yra labai svarbi tolesnei mūsų valstybės raidai. Malonu, kad konferencijoje dalyvauja daug žinomų intelektualų. Tikiu, kad tai padės rasti atsakymus į dalį jaudinančių klausimų“; – kreipdamasis į konferencijos dalyvius, sakė kultūros ministras Arūnas Gelūnas.

Pranešimus konferencijoje skaitė LR kultūros ministro patarėjas Iman-

tas Melianas, Vilniaus universiteto profesorius Alfredas Bumblauskas, Lietuvos istorijos instituto direktorius dr. Rimantas Miknys, šio instituto vyriausieji mokslo darbuotojai habilituoti daktarai Alvydas Nikžentaitis ir Vladas Sirutavičius, Kauno technologijos universiteto profesorius Gediminas Merkys, Mykolo Romerio universiteto profesorius Antanas Kulakauskas, kultūrologas dr. Darius Kuolys, Etninių tyrimų instituto jaunesnieji mokslo darbuotojai dr. Monika Frėjutė-Rakauskienė ir doktorantas Karolis Žibas, publicistai Vidmantas Valiušaitis ir Anatolijus Lapinskas, Pilietinių iniciatyvų centro vadovas Girvydas Duoblys, politikos apžvalgininkas Virginijus Savukynas, komunikacijų specialistas Mindaugas Lapinskas.

Konferencijoje skaitytuose pranešimuose buvo nagrinėjamos istorinių stereotipų atsiradimo priežastys, tautinio identiteto, etninių ir istorinių stereotipų poveikis tarpvalstybinėms santykiams, lenkų tautinės mažumos Lietuvoje padėtis, valstybės etninės politikos formavimo, tolerancijos sklaidos ir kiti klausimai.

Konferencijos medžiaga bus išleista atskiru leidiniu.

TBN inf.

Posėdžiavo Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisija

Liepos 1 d. Vyriausybėje vyko Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisijos posėdis, kuriam pirmininkavo Ministras pirmininkas Andrius Kubilius.

Posėdyje buvo aptarta Tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcija.

Buvo keltas klausimas dėl atskiros institucijos tautinių mažumų klausimams kuruoti atgaivinimą, bet tam nematoma finansinių galimybių.

Rengiant minėtą koncepciją taip pat svarstoma, kaip užtikrinti, kad tautinių mažumų laidos Nacionalinio

transliuotojo eteryje būtų rodomos palankiu metu.

Ieškoma galimybių skirti lėšų Tautinių bendrijų namų remontui. Preliminariais duomenimis, tam reikėtų apie 3,5 mln. litų.

TBN inf.

S. Vidtmann paskirtas kultūros viceministru

Stanislav Vidtmann paskirtas kultūros viceministru. Tai trečias tokias pareigas užimantis parei-

gūnas Kultūros ministerijoje. Jis bus atsakingas už tautinių mažumų politiką.

S. Vidtmann iki šiol dirbo patarėju Ministro pirmininko tarnybos Piliečių ir atviros Vyriausybės skyriuje.

S. Vidtmann gerai žinomas Lietuvos

tautinėms bendrijoms. 1997-2009 m. jis dirbo buvusio Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus pavaduotoju ir kuravo tautinių mažumų klausimus.

Keturiasdešimt penkeri metai scenoje

Rugpjūčio 22 d. Tautinių bendrijų namuose buvo pažymėtas Lietuvos rusų dramos teatro aktorius Jurijaus Ščiuckio dvigubas jubiliejus: 65-osios gimimo metinės ir 45-eri sceninės veiklos metai.

Jubiliatą sveikino literatūrinių susivienijimų „Logos“, „Plejada“, „Rodnik“, Tautinių bendrijų namų,

nevyriausybinių organizacijų „Sve-toč“, „Rusų namai“, „Lietuvos rusų susirinkimas“ ir kt. atstovai.

J. Ščiuckis gimė 1946 m. Smolenske. Savo tėvo, kuris mirė nuo fronte gautų žaizdų, jam neteko pamatyti. Nuo 1947 m. būsimasis aktorius gyvena Vilniuje. Besimokydamas aktyviai dalyvavo meno saviveikloje.

Baigus mokyklą, Jurijui nekilo abejonių kuo būti. Jis įstojo į Baltarusijos teatrinio meno institutą, kurį baigė 1968 m. Vaidino Jankos Kupalos akademiniam, Mogiliovo srities teatruose.

Nuo 1970 m. J. Ščiuckis – Lietuvos rusų dramos teatro aktorius. Iš viso J. Ščiuckis sukūrė 200 vaidmenų, tarp jų A. Puškino, A. Ostrovskio, N. Gogolio, A. Čechovo, L. Tolstojaus, J. Grušo ir kitų autorių pjesėse, vaidino 30-tyje spektaklių, skirtų vaikams.

J. Ščiuckis – plataus diapazono menininkas. Jis yra ir režisierius, ir dramaturgas, ir scenaristas, ir meninio žodžio skaitovas, ir vaikų studijos „Kaukė“ vadovas.

J. Ščiuckis rašo eilėraščius, išleido poezijos rinkinį „Tarp taikos ir karo“.

Aktorius yra susivienijimo „Logos“ ikūrėjas ir aktyvus dalyvis.

TBN inf.

Pagerbtas romų – holokausto aukų – atminimas

Rugpjūčio 2 d. Vilniuje paminėta Tarptautinė romų – holokausto aukų – atminimo diena.

Panerių memorialas. Gėlės ir vainikai romų – holokausto aukų – atminimui. Kalba (d.) Lietuvos čigonų bendrijos „Čigonų laužas“ prezidentas Josifas Tyčina

Visų šventųjų bažnyčioje buvo aukojamos Šv. Mišios už nacių nukankintus romų tautybės vyrus, moteris, vaikus, senelius Antrojo pasaulinio karo metais.

1944 m. rugpjūčio 2 d. Aušvico koncentracijos stovykla, į kurią buvo suvežta dauguma romų iš Rytų Europos šalių, buvo likviduota. Manoma, kad buvo nužudyta apie dvidešimt vieną tūkstantį šios tautybės žmonių. Prisimenant šią datą rugpjūčio 2-oji paskelbta Tarptautine romų holokausto atminimo diena.

Panerių memoriale prie paminklo fašizmo aukoms buvo padėta vainikų ir gėlių.

Tautinių bendrijų namuose įvyko diskusija Lietuvos romų socialiniais, švietimo, integracijos į darbo rinką, tautinio tapatumo klausimais. Diskusiją išanginiu žodžiu pradėjo Kultūros ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriaus vedėjas Kastytis Minkauskas.

Čigonų romansų atlikėjas ir Kauno romų informacinio biuro direktorius Steponas Aleksandravičius padėkojo visiems, pagerbusiems žuvusių romų artimųjų, giminių atminimą. „Man tai ypatinga diena“, – sakė S. Aleksandravičius. – „Mano tėvas karo metais buvo išvežtas į koncentracijos stovyklą Lenkijoje. Jis daug

S. Aleksandravičius apie romų holokausto baisumus žino iš tėvo pasakojimų

pasakojo apie tą baisų laiką. Šiandien yra galimybė dar kartą jį prisiminti ir pagerbti jo atminimą“.

Renginiuose dalyvavo valstybinių institucijų, nevyriausybinų organizacijų, romų bendruomenių iš Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Eišiškių atstovai.

Tarptautinė romų – holokausto aukų atminimo diena šiemet paminėta trečią kartą. Ji buvo pasiūlyta Romų nacionalinio kongreso ir Tarptautinės romų sąjungos 2009 m.

Manoma, kad 1939-1944 m. nužudyta apie pusė milijono romų tautybės žmonių, o Lietuvoje – ne mažiau kaip pusė tūkstančio.

TBN inf.

M. Gamzajevui suteiktas nusipelnusio žurnalisto garbės vardas

Azerbaidžano prezidentas Ilhamas Alijevas už pasiekimus mokslo, kultūros, meno, žurnalistikos, kūno kultūros ir sporto srityse, nuopelnus azerbaidžaniečių diasporai savo įsaku grupei asmenų suteikė garbės vardus.

Tarp apdovanotųjų – Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas, Tautinių bendrijų tarybos prie

LR kultūros ministerijos pirmininkas Mahiras Gamzajevs. Jam suteiktas Azerbaidžano nusipelnusio žurnalisto garbės vardas.

M. Gamzajevs yra išvertęs į azerbaidžaniečių kalbą lietuvių autorių kūrinių, rašo literatūrologijos, Lietuvos ir Azerbaidžano tarpvalstybinių santykių temomis.

TBN inf.

Tamaros dienoraštis primena: to negalima pamiršti, tai neturi pasikartoti

Rusijos žydų kongresas Maskvoje pristatė naujosios serijos „Užrašai iš pelenų“ pirmąją knygą – pirmą kartą rusų kalba išleistą Lietuvos moksleivės Tamaros Lazersonaitės-Rostovskajos dienoraštį „Užrašai iš Kauno geto. Katastrofa per vaikų dienoraščių prizmę: Dienoraščiai. Apsakymai. Eilėraščiai“.

Iš asmeninio archyvo.

Tamara Lazersonaitė-Rostovskaja (d.) su savo likimo drauge, pabėgusia iš Vilniaus geto, Ana Keilsonaite. Kaunas, 1945 m. liepos 19 d.

Jonas RUMŠA

**Primena A. Frank
iš Amsterdamo**

Savo dienoraštį T. Lazersonaitė-Rostovskaja rašė, būdama 13-15 metų amžiaus. Jame aprašytas istori-

nis fonas, buitines įvykiai ir asmeniniai pergyvenimai Kauno geto kalinė daro labai panašią į jos visame pasaulyje žinomą bendraamžę iš Amsterdamo Aną Frank (Anne Frank). Daugelyje publikacijų ji vadinama „lietuviška Ana Frank“.

Būtent gete sustiprėjo Tamaros

nacionalinė savimonė. Ji pradėjo mokytis jidiš ir ivrit kalbų.

Tamaros šeima buvo pasaulietinė ir nesilaikė judaizmo ritualų bei papročių. Jos tėvas buvo įsitikinęs, kad pirmiausia reikia gerai mokėti kalbą ir pažinti papročius tautos, tarp kurios atstovų gyvenė. Ši koncepcija, kaip pažymi Tamara, turėdama omenyje daugelio lietuvių pagalbą, „suvaidino ne paskutinį vaidmenį, kad mes su broliu Viktoru išlikome gyvi“.

Turėjo reikšmės ir valdžios korupcija. Tamara ne kartą užsimena apie vitaminą „P“, t. y. papirkimą ir protekciją, kurie padėjo jos tėvui aprūpinti sūnų būtinu laisvai judėti pažymėjimu ir ištraukti dukterį iš geto nelaisvės.

T. Lazersonaitė-Rostovskaja, skirtingai negu jos bendraamžei iš Amsterdamo, likimas buvo gailėstinas. Ji liko gyva.

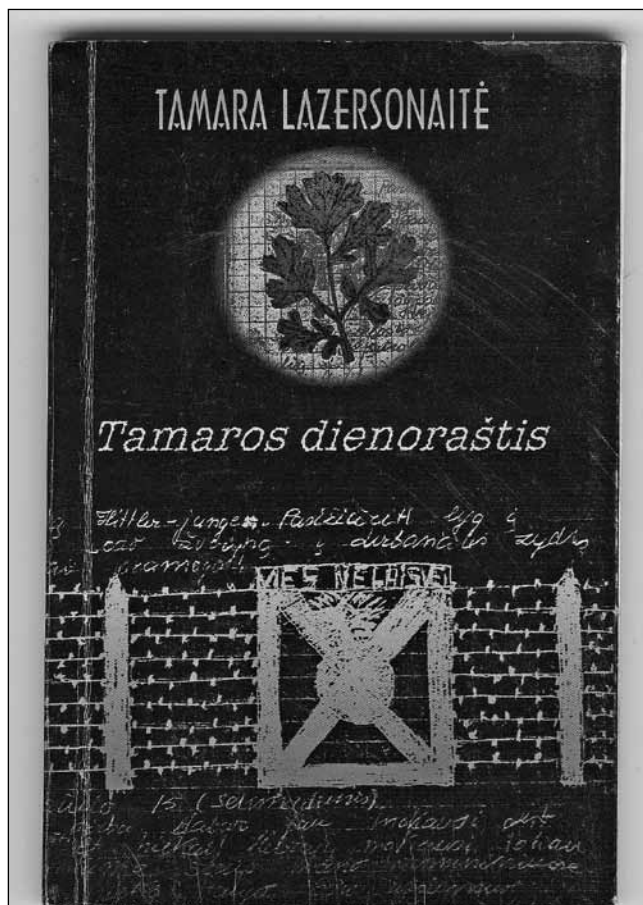
Siekė savo tikslo – mokytis

Apie savo gyvenimą po karo T. Lazersonaitė-Rostovskaja mums parašė pati. Ji nepalūžo, likusi be tėvų, atkakliai siekė savo tikslo, apie kurį galvojo dar gete, žinoma, jeigu liks gyva, - mokytis. Ji įsidarbino naftos kontoroje, o vakarais mokėsi šeštoje klasėje. Vėliau įstojo į paruošiamuosius kursus prie Kauno universiteto, gavo stipendiją ir bendrabutį. 1952 m. Tamara baigė Vilniaus universiteto Chemijos fakultetą ir buvo kartu su vyru paskirta dirbti į tolimąją Mordoviją. Ten gimė vyresnioji duktė Ida, kuri dabar gyvena Kanadoje.

Šiuo metu buvusi Kauno geto kalinė gyvena Chaifos mieste Izraelyje. Jai 82-eri metai.

Dienoraščio istorija

Ne tik dienoraštyje aprašyti įvykiai, bet ir jis pats yra epochos

liudininkas. Jo likimas primena de-
tektyvinę istoriją. Ne kartą jis galėjo
dingti negrįžtamai.

Rašyti dienoraštį Tamara pradėjo
patarus tėvui, žinomam Lietuvoje
gydytojui psichologui ir psichiatrui,
Zigmundo Froido (Sigmund Freud)
mokiniui, Vytauto Didžiojo, po to
Vilniaus universitetų profesoriui Vla-
dimirui Lazersonui. Jis žuvo Dachau
koncentracijos stovykloje.

Nusprendę bėgti iš geto, Tamara su
broliu Viktoru dienoraštį įdėjo į meta-
linę dėžę ir užkasė. Po karo griuvėsių
krūvoje pavyko rasti dėžę. 1945 m.
dienoraštis vos nepakliuvo į enkave-
distų rankas, kai jie darė kratą žydaitės
gelbėtojos Bronės Pajedaitės namuose.

1971 m. Tamarai, gavusiai leidimą
išvykti į Izraelį, pavyko prasmukti pro
budrias saugumiečių akis ir dienoraštį
slapta nunešti į Olandijos ambasadą
Maskvoje (Olandijos ambasadoje
buvo tvarkomi visų išvykstančių į
Izraelį reikalai). Dienoraštis diploma-
tiniu paštu buvo nusiųstas į Tel Avivą
Tamaros nurodytu adresu.

Vėliau jis buvo
išverstas į ivrito kal-
bą ir 1975 m. pirma
kartą išleistas atskira
knyga Izraelyje.
Apie jo išleidimą so-
vietinėje Lietuvoje
negalėjo būti jokios
kalbos.

Tiktai 1997 m.
T. Lazersonaitės
dienoraštį išleido
„Vagos“ leidykla. Jo
autorė išanginiame
žodyje rašė: „Ir štai
po 25 metų mano
dienoraštis grįžta į
Lietuvą. Rašiau jį lie-
tuviškai, nes augau
lietuviškos kultūros
apsupta, mokiausi
lietuviškoje moky-
kloje, mylėjau nuos-
tą Lietuvos gam-
tą, jos puikius poetus
– Maironį, Salomėją Nėrį, Bernardą
Brazdžionį“.

Šiandien ši kukliai išleista knyga
jau tapo bibliografinė retenybė. Beje,
jos tiražas nenurodytas.

2011-ieji metai paskelbti Holo-
kausto aukomis tapusių Lietuvos
gyventojų atminimo metais. Išsina
geto kalinių prisiminimai, skelbiama
kita medžiaga, primenantį tragiškus
mūsų tėvynainių žydų likimus. Būtų
gerai, jei vėl išeitų T. Lazersonaitės
dienoraštis ir jį perskaitytų kuo dau-
giau jaunimo, Tamaros bendraamžių,
tokių kokia buvo ši mergaitė, kai gete
rašė savo dienoraštį. Nuo mūsų, nuo
ateities kartų priklausu, kad niekada
nepasikartotų tai, ką teko pergyventi
Tamarai ir jos tautiečiams.

Dienoraštis nepamirštas

Pluoštą T. Lazersonaitės-Rostovs-
kajos dienoraščio ištraukų išspausdino
rusų žurnalas „Novyj mir“ šių metų
penktame numeryje. Didelį įžanginį
straipsnį šiai publikacijai parašė Pavlas
Polianas.

Rusų leidykla „Vremia“ rengia
spaudai knygą, kurioje bus išspaus-
dintas visas T. Lazersonaitės-Rostovs-
kajos dienoraštis ir kita medžiaga.

T. Lazersonaitės-Rostovskajos
užrašų pagrindu Rusijoje sukurtas
filmas „Dienoraštis iš sudeginto
geto“. Jo režisierius – dukart kino
premijos „Nika2“ laureatas, Britų
kino ir televizijos akademijos (BAF-
TA) prizininkas Jevgenijus Cymbalas.
Režisierius panaudojo unikalius Lie-
tuvos, Rusijos, JAV archyvų kino ir
foto dokumentus. Buvo filmuojama
Lietuvoje ir Izraelyje.

T. Lazersonaitės dienoraštis 1999
m. buvo eksponuojamas Vašingtono
Holokausto muziejuje parodoje, skir-
toje Kauno geto istorijai.

Giliai jaudinantis liudijimas

Anos Frank dienoraštis – vienas
iškalbingiausių ir labiausiai jaudinančių
Holokausto liudijimų. Slapstydama
nuo nacių Amsterdame su šeima ir
draugais, Ana rašė dienoraštį nuo 1942
m. birželio 12 d. iki 1944 m. rugpjūčio
1 d. Ji mirė Bergen-Belzeno koncen-
tracijos stovykloje 1945 m. nesulaukusi
šešioliktojo gimtadienio.

Vienintelis iš besislapstančio aštuo-
neto išgyveno tik Anos tėvas, kuris ir
įvykdė dukters norą – paskelbė jos die-
noraštį. Pirmą kartą jis išleistas 1946
m. Nuo to laiko dienoraštis išverstas į
55 kalbas, išleistas 25 mln. egzemplio-
rių tiražu. Jame Ana aprašė gyvenimą
slėptuvėje, paaugliškas problemas,
gimstančius jausmus, savęs atradimą ir
negėstantį tikėjimą gėrio pergale prieš
blogį. Šis dienoraštis virto nesenstan-
čia knyga ir yra viena skaitomiausių
knygų visame pasaulyje.

Name, kuriame karo metais slė-
pėsi ir rašė savo garsų dienoraštį
A. Frank, dabar įkurtas muziejus.
Jis yra pačiame Amsterdame centre.
Jame, be kitų eksponatų, galima pa-
matyti ir dienoraščio originalą.

A. Frank dienoraštį lietuvių kalba
išleido Alma littera leidykla 2010 m.
Iš anglų kalbos vertė Audra Kairienė.

Devintą kartą veikė karaimų kalbos vasaros mokykla

Liepos 11-22 d. Trakuose veikė karaimų kalbos vasaros mokykla. Devintą kartą ją surengė Lietuvos karaimų kultūros bendrija kartu su tiurkologe Upsalos universiteto (Švedija) profesore Eva Csato Johanson.

Įvairaus amžiaus, iš įvairių šalių

Norinčių mokytis karaimų kalbos daugėja. Šiomet mokyklą lankė apie šimtą dalyvių. Jų amžius neribojamas – jauniausiam moksleiviui buvo tik ketveri, o vyriausiam – daugiau kaip aštuoniasdešimt metų. O apskritai mokykloje buvo daug jaunimo.

Pamokos vyko trijose grupėse: mažiausiems, pradedantiesiems ir pažengusiems.

Trakai nebe reikalo vadinami karaimų Meka. Šiomet vasaros mokykloje studijuoti savo protėvių kalbos atvyko karaimų atstovai iš Lenkijos, Rusijos, Ukrainos, Prancūzijos, Vokietijos, Švedijos, Kanados. „Vienas iš šio projekto tikslų – ne tik suteikti kuo daugiau žinių apie karaimų tradicijas, kultūrą, lavinti kalbos igūdžius, bet ir užmegzti ryšius bei juos toliau

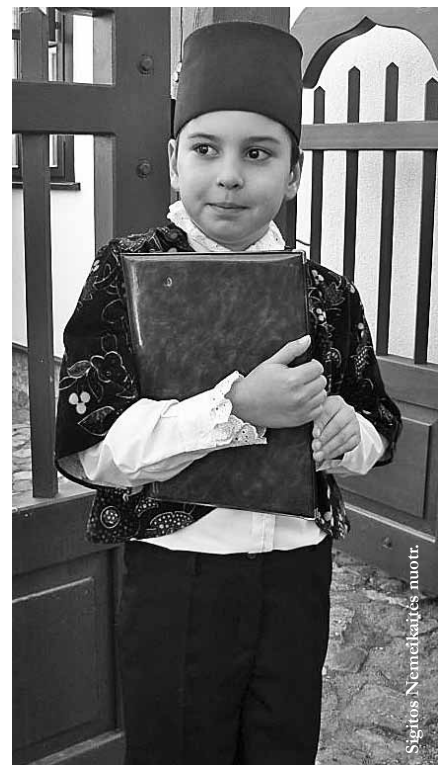
puoselėti“, – teigė Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė Karina Firkavičiūtė.

Paskaitas užsiėmimuose skaitė kvalifikuoti specialistai – Mariola Abkovič ir prof. Henrykas Jankovskis iš Poznanės universiteto, Helsinkio universiteto profesorius Tapanis Harviainenas.

E. C. Johanson pranešė, kad Upsalos universitete pradėtas dėstyti karaimų kalbos kursas, o Vilniaus universitete jį numatoma dėstyti nuo žiemos.

Paminėjo jubiliejų

Liepos 22 d. Trakų kultūros namuose vyko karaimų kalbos vasaros mokyklos uždarymo šventė. Be koncerto, kurį režisavo jaunos karaimų kalbos mokytojos Severina Špakovska ir Eugenija Ešvovič, renginys buvo

Šigitos Nemekaitės nuotr.

Esu karaimas

skirtas Simono Kobecko ir jo žmonos Eugenijos Kobeckienės 100-osioms gimimo metinėms paminėti.

S. Kobeckas – aktyvus karaimų bendruomenės veikėjas prieškarui. Jis rašė eilėraščius, pjeses, buvo gabus organizatorius ir režisierius. Prisiminimais apie S.Kobecką dalijosi jo duktė LR ambasadorė Halina Kobeckaitė, kiti šią iškilą asmenybę pažinoję žmonės.

Šventėje buvo suvaidintos dvi karaimų kalba parašytos S. Kobecko pjesės. Vaidmenis atliko mokyklos dalyviai, kuriuos šiltai sutiko karaimiškai suprantantys žiūrovai.

Karaimų kalba yra tiurkų kipčiakų grupės kalba, artima Krymo totorių ir jau mirusioms polvcų (kumanų) ir chazarų kalboms, taip pat dabartinei balkarų kalbai. Pirmosios kalbos, padariusios įtaką karaimų kalbos leksikai, buvo arabų, persų, hebrajų kalbos. Vėliau dėl lenkų, rusų, ir ukrainiečių kalbų įtakos Ukrainos, Lenkijos, Rusijos ir Lietuvos karaimų kalboje atsirado daug slaviškų žodžių.

TBN inf.

Iš „Galvės“ laikraščio archyvo

Karaimų kalbos vasaros mokyklos Trakuose iniciatorės – tiurkologė prof. Eva Csato Johanson (k.) ir Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė Karina Firkavičiūtė

Kultūrų tiltai 2011: dainavom, šokom ir amatus pažinom

Birželio 4 d. Kauno muzikinio teatro sodelyje ir Laisvės alėjoje vyko VI-asis Lietuvos tautų festivalis "Kultūrų tiltai" - didžiausia tautinių mažumų kultūros šventė Lietuvoje ir vienas iš svarbiausių Lietuvos kultūrinę įvairovę pristatančių renginių. Festivalyje dalyvavo 14 amatininkų, 17 meno kolektyvų, iš viso apie 300 dalyvių. Nuo pat vidurdienio, beveik aštuonias valandas vyko tautinių mažumų ansamblių pasirodymai didžiojoje scenoje, amatininkai kvietė į kūrybinių dirbtuvių palapines, o festivalį stebėjo ne vienas tūkstantis kauniečių ir miesto svečių.

Dainius BABILAS

Festivalis jaunėja

Šiomet festivalis išsiskyrė jaunatviškais kolektyvais. Publiką sužavėjo Klaipėdos vaikų folkloro studijos "Veretionce" atliekamos rusų liaudies dainos bei Lentvario instrumentų orkestro "Treščiotki" melodijos. Juos papildė festivalio senbuviai: Visagino totorių ansamblis "Miras", Kauno armėnų šokių ansamblis "Hajrenik", Klaipėdos baltarusių dainų ansamblis "Kupalinka" ir Kauno rusų ansamblis "Ruskaja piesnia".

Nemažai žiūrovų šypsenu ir renginio vedėjos ponios Hanos liaupsiu sulaukė Sužionių kultūros namų kapela "Šviętojańska". Daug plojimų nuskambėjo po solistų Valentino Pimanovo ir Viktoro Tereščenko pasirodymų.

Ne vienas ištikimas žiūrovas kalbėjo, kad šiemet festivalis pranoko visus lūkesčius ir nors tęsėsi ilgai,

moderniam tautinių mažumų folklorui. Jį surengė grupė "Prazdnik" iš Visagino, prieš keletą metų apdovanota "Aukso paukšte" kaip geriausias kamerinis ansamblis Lietuvoje.

Virė darbas dirbtuvėse

Visą dieną kūrybinėse dirbtuvėse plūšėjo tautinių mažumų amatininkai, praeiviai galėjo pasimokyti rišti

žolynus, verti karoliukų papuošalus, drožinėti medžio skulptūreles, siūti drabužėlius lėlėms, patyrinėti senąsias rusų tapybos technikas ir pasigrožėti armėnų metalo dirbiniais. Šalia tautinių mažumų amatininkų įsikūrė ir lietuviai, kurie puoselėja japonų bei indėnų meno tradicijas Lietuvoje. Jie kvietė pasimokyti origami lankstymo, kaligrafijos meno bei indėniškų mandalų pynimo.

tačiau laikas neprailgo - norėjosi pamatyti visus, kurie tądien lipo į tapytomis gėlėmis išpuoštą sceną.

Pirmą kartą organizuojant kasmetinį festivalį buvo numatytas atskiras vakaro koncertas, skirtas

Festivalio svečius bei dalyvius sveikino Kauno vicemeras Kęstutis Kriščiūnas, kuris pasidžiaugė, kad tokia šventė vyksta būtent Kaune. Miesto savivaldybė Lietuvos tautų festivalį "Kultūrų tiltai" yra įtraukusi į pagrindinių miesto kultūros renginių sąrašą.

Vilniuje atidengtas paminklas ukrainiečių poetui Tarasui Ševčenkai

Bazilijonų, Arklių ir Visų Šventųjų gatvių sankirtoje esančiame skvere rugpjūčio 3 d. atidengtas paminklas XIX a. ukrainiečių poetui, dailininkui ir rašytojui Tarasui Ševčenkai.

Jonas RUMŠA

Sugrįžo į savo jaunystės miestą

Iškilmingoje paminklo atidengimo ceremonijoje dalyvavo oficialūs Ukrainos ir Lietuvos valstybių asmenys.

Į iškilmes atvyko skulptūros autorius, jaunas ukrainiečių menininkas Vitalijus Andrjanovas, Lietuvos ukrainiečių bendruomenės, Tarptautinės kazokijos sąjungos atstovybės Lietuvoje ir Ukrainoje atstovai, kiti garbingi svečiai.

ir ukrainiečių tautų, brėžia gaires mūsų bendradarbiavimui“, - paminklo atidengimo ceremonijoje sakė Seimo Pirmininkė Irena Degutienė.

Ukrainos Aukščiausiosios Rados Pirmininkas Vladimiras Lytvynas pažymėjo, kad paminklas T. Ševčenkai – tai mūsų bendros istorijos, bendro likimo ir bendros ateities simbolis.

Atidengimo šventės metu skambėjo ukrainiečių liaudies muzika.

Paminklas T. Ševčenkai pastatytas Lietuvos ukrainiečių bendruomenės iniciatyva.

Ukrainos valstybė yra pastačiusi paminklus savo žymiam poetui vi-

Kalba Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė

Nuotrauka atminimui

Svarbus abiejų tautų kultūroms įvykis sutapo su šiemet minimomis T. Ševčenkos 150-osiomis mirties metinėmis.

„Šiandien Tarasas Ševčenka sugrįžta į savo jaunystės miestą, į Vilnių. Šis simbolinis sugrįžimas ženklina praeities ir ateities tiltus tarp lietuvių

suose pasaulio miestuose, kur jis yra gyvenęs ar lankęsis.

„Vilnius... brangus mano širdžiai“

T. Ševčenka (1814 m. kovo 9 d. Morinciuose, Čerkasų sritis Ukrainoje

– 1861 m. kovo 10 d. Peterburge; tą pačių metų gegužės 22 d. perlaidotas Kaneve, netoli Kijevo) – ukrainiečių poetas, dailininkas, rašytojas, mąstytojas, didis Ukrainos nepriklausomybės ir laisvės pranašas. Gimė baudžiauninko šeimoje. 1838 m. rusų dailininkų pastangomis išpirktas iš baudžiavos.

Šeima buvo daugiavaikė, priklausė dvarininkui Vasilijui Engelhartui. Anksti liko našlaitis, piemenavo. Dvarininkas, pastebėjęs neeilinius vaiko gabumus tapybai, pasiuntė jį mokytis į Vilnių.

Vilniaus laikotarpis (1829 m. rudenį – 1831 m. vasaris) užima svarbią vietą T. Ševčenkos biografijoje.

2004-aisiais, minint T. Ševčenkos 190-ąsias gimimo metines, žymi ukrainė Nadija Neporožnia (1948-2004) rašė: „Galime drąsiai klausti: ar turėtų Ukraina savo tikrą pranašą, nacijos kūrėją, talentingą dailininką, mąstytoją, jeigu ne Vilnius?“. Vilnius tapo ta kultūrine ir kūrybine terpe, kurioje T. Ševčenka susiformavo kaip būsimas dailininkas ir poetas. Tapybos jaunas Tarasas iš pradžių mokėsi pas dailininką, Vilniaus universiteto profesorių Joną Rustemą, vėliau pas dailininką Joną Baptistą Lampį.

Vilnius ir Lietuva paliko ryškų pėdsaką šios asmenybės kūryboje. 1848 m. poetas sukūrė eilėraščių-baladę „Garsingam Vilniuje“ („У ВІЛНІ, ГОРОДІ ПРЕСЛАВНІМ“), dažnai cituojami jo žodžiai „Vilnius... brangus mano širdžiai“.

T. Ševčenka – lietuviškai

Ne viena lietuvių skaitytojų karta jau nuo XIX-ojo amžiaus pabaigos galėjo žavėtis nemirtinga T. Ševčenkos kūryba.

Pirmasis T. Ševčenkos eilių vertėjas į lietuvių kalbą yra Juozas Andziulaitis-Kalnėnas. 1885 m. „Aušroje“, 1886 m. „Nemuno sarge“, 1887 m. „Lietuviškajame balse“ pasirodė jo išversti ukrainiečių poeto kūriniai.

Sovietmečiu išleista keletas T. Ševčenkos poezijos rinkinių (1952, 1955, 1961).

Garsų eilių rinkinį „Kobzarius“ į lietuvių kalbą pirmasis išvertė Vytautas Bložė (1961 m.). Poetas yra išvertęs ir kitų didžiojo ukrainiečio eilėraščių.

T. Ševčenkos kūrybą taip pat vertė

Liudas Gira, Vincas Mykolaitis-Putinas, Antanas Venclova, Eduardas Mieželaitis, Aleksys Churginas ir kiti.

Kobzarius vardu Vilniuje

Iki šiol T. Ševčenkos atminimas Lietuvos sostinėje buvo įamžintas dviem memorialinėmis lentomis Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto sienoje ir Pilies gatvėje.

T. Ševčenkos vardu pavadinta viena Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto auditorija.

Sostinės Naujamiesčio rajone yra T. Ševčenkos gatvė.

Vilniaus universiteto biblioteka drauge su Lietuvos ukrainiečių bendruomene kasmet kovą mini poeto gimtadienį.

Nuo šiol dar vienas adresas sostinėje primins didįjį ukrainiečių tautos sūnų.

KULTŪRA

Festivalis „Skambėk, lenkų daina!“ sulaukė jubiliejaus

Vieną gražų birželio savaitgalį vaizdingoje Galvės ežero pakrantėje vyko dvidešimtasis Trakų krašto lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina!“.

Žiūrovai šiltai sutiko festivalio svečius – Vilniaus universiteto dainų ir šokių, Suchovolės (Lenkija) pu-

Į jubiliejinį renginį susirinko kaip niekad daug dalyvių ir žiūrovų. Scenoje pasirodė devyniolika kolektyvų, apie pusė tūkstančio atlikėjų, vaikų ir suaugusių, iš kurių daugiau kaip pusė iš Trakų rajono.

Koncertavo Rūdiškių gimnazijos,

Trakų, Lentvario H. Senkevičiaus, Paluknio vidurinių, Senųjų Trakų A. Stelmachovskio pagrindinės mokyklų meno kolektyvai.

Suaugusiųjų kolektyvai buvo iš Trakų, Senųjų Trakų, Paluknio, Rudaminos.

čiamųjų instrumentų ansamblių, Vilniaus kapelos kolektyvą.

Festivalio puošmena tapo šių metų Eurovizijoje Lietuvai atstovavusi Evelina Sašenko.

Kitas Trakų krašto lenkų kultūros festivalis vyks Lentvaryje. **TBN inf.**

Vilnietė poetė L. Antonova pateko į prestižinio konkurso Londone finalą

Pažymint A. Puškino gimimo 212-ąsias metines, Londone birželio 2-6 d. vyko tradicinis, devintasis rusų poezijos ir kultūros festivalis „A. Puškinas Britanijoje“. Šiame didžiausiame rusų diasporos poezijos forume dalyvavo 42 rusų kalba rašantys autoriai iš 15 šalių.

Jonas RUMŠA

Viena poeto eilutė

Tradicinė konkursų tema – kūrybiškai eilėraštyje įprasminti vieną A. Puškino poezijos eilutę, kurioje minima Britanija. 2011 m. tai buvo eilutė „По гордой лире Альбиона“ iš poemos „Eugenijus Oneginas“. Be to, reikėjo pateikti ir kitų savo eilėraščių.

Finale varžėsi 20 poetų iš 11-kos šalių – pirmojo neakivaizdinio konkurso turo nugalėtojai. Į jų tarpą pateko ir vilnietė Liubovė Antonova. Tai pirmas kartas per visą šio prestižinio konkurso istoriją, kai į jo finalą pateko Lietuvos atstovė. Finale taip pat varžėsi Suomijos, JAV, Izraelio, Estijos, Britanijos, Prancūzijos, Baltarusijos, Ukrainos, Airijos, Vokietijos atstovai. Finalistai siekė „Rusų diasporos poetų karaliaus-2011“ vardo. Žiuri komisija šį titulą pripažino Irinai Aks iš Niujorko (JAV).

„Mes visą laiką jautėmė, kad atstovaujame Lietuvai (L. Antonova į festivalį vyko kartu su savo vyru poetu Georgijumi Počujevu) ir tuo didžiamoms“, – pažymėjo Liubovė. „Kai mūsų klausdavo – jūs iš Rusijos – mes atsakydavome: ne, mes iš Lietuvos“.

Aukštas poezijos lygis

„Konkurse skaitytos eilės buvo gana aukšto meninio lygio“, – dalinosi įspūdziais L. Antonova. – „Nors aš ir neužemiau prizinės vietos, dėl to man nebuvo apmaudu. Tokio aukšto lygio poezijos šventėje dalyvavau pirmą kartą. Svarbiausia – įgijau vertingos patirties ir daug ko išmokau“.

Vilnietė atsakingai ruošėsi poeti-

niam debiutui Londone. Kaip geriau perteikti eilėraščio turinį, prasmę, pagaliau kaip laikytis reiklios žiuri akivaizdoje – šiais ir kitais klausimais L. Antonovą konsultavo Lietuvos rusų dramos teatro aktorius Jurijus Ščiuckis.

Patekę į finalą jau tapo nugalėtojais, nes savo eiles iš įvairių pasaulio šalių atsiuntė keli šimtai poetų, rašančių rusų kalba. Finalistai turi teisę bet kada atvykti į konkursą (jie vyksta kasmet) ir dalyvauti vadinamosios mažosios žiuri komisijos darbe.

„Konkursas buvo labai gerai organizuotas. Jis vyko Sent-Džeiso cerkvėje, kur pati iškilminga aplinka nuteikia lyriškai“, – teigė L. Antonova. „Šioje cerkvėje pamaldų klausydavosi Baironas ir kiti žymūs anglai“.

Svečiams buvo surengta turtinga kultūrinė programa. „Mes lankėmės Kembridže, dukart pabuvojome „Puškino namuose“, kurie yra Londono centre. Ten vyksta daugybė kultūrinių renginių“, – sakė L. Antonova.

Išleista knyga „A. Puškinas Britanijoje-2011“, kurioje išspausdinti konkurso finalo dalyvių eilėraščiai, tarp jų ir pluoštelis vilnietės eilių.

Be poezijos konkurso, festivalyje varžėsi vertėjai.

Tarptautinis rusų poezijos ir kultūros festivalis „A. Puškinas Britanijoje“ vyksta nuo 2003 m. Jo tikslas – supažindinti Europą su rusų kultūra, palaikyti rusų diasporą, propaguoti A. Puškino kūrybą.

Poezija vėl pašaukė

„Eiles pradėjau rašyti anksčiau, dar besimokydama septintoje klasėje“, – sakė L. Antonova. – „Po to

daug metų nerašiau. Maždaug nuo 1975-ųjų metų, kai ištekėjau, iki 1992-ųjų neparašiau nė vieno eilėraščio“.

Baigusi mokyklą, Liubovė pasirinko „nepoetišką“ profesiją – Vilniaus inžineriniame statybos institute (dabar – Vilniaus Gedimino technikos universitetas) įgijo inžinieriaus-mechaniko specialybę. Po to pasinėrė į mokslą, parašė disertaciją, dirbo dėstytoja šio instituto Matematikos ir mechanikos katedroje. „Labai sunkus darbas buvo“, – prisimena Liubovė metus, praleistus aukštojoje technikos mokykloje.

„Vėliau likimas netikėtai suvedė su Georgijumi Počujevu. Pasirodo, jis irgi poetas. Vėl pradėjau rašyti. Georgijus man padėjo kiek galėjo. Aš greitai dariau pažangą“, – teigė Liubovė.

L. Antonovos eilėraščiai buvo spausdinami literatūrinių studijų „Rodnik“, „Sozvučije“ almanachuose. Ji išleido poezijos rinkinį ir kitą kartu su G. Počujevu. Rašo tekstus autorinėms dainoms. Yra literatūrinės studijos „Plejada“ (vadovas G. Počujevas), šiemet pažymėjusios savo veiklos penktąsias metines, Rusijos rašytojų sąjungos narė.

Paroda „Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis“

Liepos 21 d. Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre atidaryta paroda „Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis“.

Vienoje įsikūrusios nevyriausybinės organizacijos darbuotojai rinko garbaus amžiaus žydų, gyvenančių Lietuvoje, atsiminimus, įrašinėjo interviu ir sukūrė 500 asmeninių fotografijų dokumentinę bazę.

„Šiandien turime ne tik nagrinėti totalitarizmo prigimtį, Holokaustą, bet ir kuo atviriau pasakoti jaunajai kartai tikras ir nepagražintas, nors ir skaudžias savo tėvų ir senelių istorijas“, - parodos atidaryme sakė

užsienio reikalų viceministrė Asta Skaisgirytė-Liauškienė. - „Juk savo išgyvenimais dar gali pasidalyti Holokaustą išgyvenę žmonės, buvę getų kaliniai, kovotojai prieš nacių okupaciją. Tik laisvoje Lietuvoje galėjome išgirsti autentiškus išgyvenimus žmonių, kuriems teko praeiti pro Kauno ir Vilniaus getų pragaro vartus“.

Paroda šiais metais buvo eksponuota Vienoje, Hofburgo rūmuose.

Lietuva 2011-uosius, paskelbusi

Holokausto aukomis tapusių Lietuvos gyventojų atminimo metais, skiria didelį dėmesį tolerancijos ugdymui per švietimą. Tai yra ir vienas iš Lietuvos pirmininkavimo Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai (ESBO) prioritetų. ESBO šalys narės yra įsipareigojusios skatinti Holokausto tragedijos atminimą ir tinkamą švietimą bei siekti, kad pagarbai visoms etninėms ir religinėms grupėms būtų skiriama derama svarba.

TBN inf.

KULTŪRA

Baltijos šalių vokiečių bendrijų chorai susitiko Šilutėje

Lietuvos, Latvijos ir Estijos vokiečių bendrijos nebe pirmus metus rengia chorų festivalius. Pernai tokia šventė vyko Latvijos uostamiestyje Ventspilyje. Šiomet choristai susitiko Šilutėje

Jonas DUOBA

Vilniaus vokiečių bendrijos narys

Festivalis pamaryje sutapo su jubiliejiniais renginiais, skirtais Šilutės miesto įkūrimo 500-osioms metinėms.

Lietuvos vokiečiams atstovavo šio dainų žanro mylėtojai iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šilutės.

Iš Latvijos atvyko taip pat keturi chorai – iš Rygos, Daugpilio, Ventspilio ir Liepojos.

Estijos vokiečiai atsiuntė chorą iš Tartu.

Festivalio dalyvius ir žiūrovus sveikino Šilutės vokiečių bendrijos pirmininkė Gerlinda Stungurienė, Vokietijos ambasados Lietuvoje pirmasis sekretorius kultūros, švietimo, mokslo ir spaudos reikalams Žanas Pjeras Friolis (Jean Pierre Froehly).

Kiekvienas choras parodė įdomią ir įvairią programą. Štai Vilniaus

vokiečių bendrijos choras, vadovaujamas muzikos specialistės Danutės Zabukienės, keletą mėnesių ruošėsi festivaliui. Repeticijos vyko vieną kartą per savaitę. Vilniaus vokiečiai padainavo keletą vokiečių liaudies dainų, šiuolaikinę jaunimo dainą.

O baritonas Aleksandras Baimleris puikiai atliko solinių fragmentų.

Didelis choro entuziastas yra bendrijos pirmininkas Ervinas Peteraitis. Ant jo pečių gulė ir visi organizaciniai, finansiniai ir kiti kelionės į festivalį reikalai. Energijos ir sumanumo jam galima pavydėti.

Baltijos šalių chorų festivaliai rengiami kasmet. Kitais metais jis vyks Klaipėdoje.

Koncertuoja Vilniaus vokiečiai

Bendrijos nuotr.

Kaliningrado žydai lankėsi Lietuvoje

Keturias birželio dienas Lietuvoje viešėjo Kaliningrado žydų bendruomenės delegacija.

Svečiai iš Kaliningrado prie paminklo Vilniaus Gaonui sostinės senamiestyje

Svečiai aplankė Kaune, Vilniuje ir kituose miestuose esančius žydų kultūros paveldo objektus bei Holokaustą primenančias vietas.

Kauno sinagogoje jos administratorius Mauša Bairakas papasakojo apie miesto žydų bendruomenės ir

jos maldos namų istoriją, Holokaustą, parodė sinagogoje išdėstytą muziejaus ekspoziciją. Svečių dėmesį, be kita ko, patraukė ir medžiaga apie įžymų dainininką Michailą Aleksandrovičių, kuris iki Antrojo pasaulinio karo buvo kantorius (sinagogos vy-

riausias giedotojas – TBN inf. past.) Kaune, o 1959 m. dainavo Kaliningrado srities filharmonijos atidaryme.

Sostinėje kaliningradiečiai apžiūrėjo vietas, susijusias su žydų religija ir kultūra, lankėsi Valstybiniame Vilniaus Gaono žydų bei Genocido aukų muziejuose.

Trakuose svečiai susipažino su Karaimų muziejaus ekspozicija, apsilankė karaimų kenesoje, susitiko su vietos karaimų bendruomenės nariais, Druskininkuose apžiūrėjo kurorto kultūros objektus.

Kaliningrado žydų bendruomenės delegacijos vizitą parėmė Lietuvos generalinis konsulas šiame mieste, atsižvelgdamas į tai, kad 2011-ieji metai paskelbti mūsų šalyje Holokausto aukų atminimo metais.

Ši kaimynų išvyka į mūsų šalį – ne paskutinė. Reikalas tas, kad žymia norinčių joje dalyvauti dalį sudarė studentai ir moksleiviai. Tačiau jie negalėjo išvykti dėl užsiėmimų savo mokymo įstaigose. Jiems kelionė į Lietuvos žydų kultūros ir istorijos vietas bus surengta vėliau.

TBN inf.

Bus įamžintas Didžiosios sinagogos atminimas

Vilniuje siekiama įamžinti buvusio žydų dvasinio ir kultūrinio centro – Didžiosios sinagogos – atminimą. Buvusių žydų maldos namų vietoje, Vokiečių g. 13A, praėjusią vasarą vykdyti šios istorinės vietos archeologiniai tyrimai.

„Didžioji sinagoga – tai ne tik žydų istorijos, tai, visų pirma, svarbus visos Lietuvos, spalvingo ir daugia-
taučio Vilniaus istorijos fragmentas. Tai vieta, glaudžiai susijusi su didžiųjų žydų mąstytoju Gaonu, gyvenusiu ir skleidusiu savo mokymą iš Vilniaus, kuris pagrįstai buvo vadinamas Šiaurės Jeruzale, intelektualiniu žydų centru visoje Vidurio Europoje. Šie tyrimai – tai vienas svarbiausių žings-

nių atrandant „prarastąjį Vilnių“. Tyrimai reikalingi tam, kad galėtume tinkamai įamžinti šią Vilniaus istorijai reikšmingą vietą, kuri taptų magnetu turistams iš viso pasaulio“, – apsilankęs kasinėjimų vietoje, sakė Ministras pirmininkas Andrius Kubilius.

Priklausomai nuo to, ką pavyks surasti archeologams, bus sprendžiama, kaip konkrečiai įamžinti Didžiosios sinagogos atminimą.

Vilniaus Didžioji sinagoga buvo svarbiausias Lietuvos žydų dvasinis ir kultūrinis centras nuo XVI a. pabaigos iki XX a. penktojo dešimtmečio. Kitados šie maldos namai savo dydžiu ir puošnumu pranoko visas Abiejų Tautų Respublikoje

pastatytas sinagogas. Nepaisant stichinių nelaimių, gaisrų, priešų antpuolių, pagrindinėje Lietuvos žydų šventovėje ilgą laiką išliko dauguma pasiturinčių bendruomenės narių paaukotų meno kūrinių bei brangenybių.

Pirmojo pasaulinio karo metais nemaža dalis Sinagogoje buvusių daiktų buvo išvežta į Rusiją. Per Antrąjį pasaulinį karą Vilniaus Didžioji sinagoga buvo smarkiai apgriauta, išliko tik sienos ir kai kurie interjero elementai. Nors tokios būklės statinį buvo įmanoma nesunkiai atstatyti, sovietų valdžia 1955-1957 m. žydų maldos namus visiškai sunaikino.

TBN inf.

Totorių bendruomenės fotometraštininkas

Birželio 10 d. Tautinių bendrijų namų svetainėje atidaryta Jono Paršeliūno fotografijų paroda „Lietuvos totoriai“.

Keliose dešimtyse spalvotų nuotraukų užfiksuotos jau septintą šimtmetį mūsų šalyje skaičiuojančios bendruomenės gyvenimo akimirkos: kultūriniai renginiai, šventės, sakralinis paveldas.

„Jonas Paršeliūnas tapo mūsų bendruomenės fotomenininku. Jo nuotraukose užfiksuota tai, kas mums, totoriams, yra labai svarbu, turi išliekamąją vertę“, - parodos atidaryme sakė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas.

J. Paršeliūnas fotografuoti pradėjo dar besimokydamas vidurinėje mokykloje gimtojoje Suvalkijoje. Po to sekė studijos Vilniaus universitete, kur įgijo fiziko specialybę, darbas Puslaidininkių institute, daktaro disertacija.

Fotografiją teko pamiršti.

Prieš keletą metų Jonas vėl paėmė į rankas fotoaparata. Palikus dėl amžiaus darbą, atsirado daugiau laisvo laiko.

„Keliaudamas po Lietuvą lankau ir fotografuoju katalikų bažnyčias, kitų konfesijų maldos namus, įvairius architektūrinius objektus“, - sako J. Paršeliūnas.

„Mane ypač domina Lietuvos laisvės kovų įamžinimo vietos bei Lietuvos totorių bendruomenės gyvenimas. Totoriai, išilieję į

Jonas Paršeliūnas

mūsų šalies istoriją, visą laiką žengė koja kojon su mūsų tauta ir liko ištikimais bendrapiliečiais“.

TBN inf.

Lietuva siūlo Vilniuje rengti Tarptautinę žydų genealogijos konferenciją

Tarptautinėje žydų genealogijos konferencijoje Vašingtone rugpjūčio 17 d. pranešimą „Lietuvos žydų istorinio ir kultūrinio palikimo svarba Lietuvai“ skaitęs mūsų šalies ambasadorius JAV Žygimantas Pavilionis pakvietė ateityje konferenciją surengti Vilniuje.

Ž. Pavilionis pabrėžė, kad po didžiųjų netekčių amžiaus Lietuva iš naujo atranda savo kultūrinį palikimą ir valstybės tapatybę.

„Neįmanoma semtis stiprybės iš Lietuvos praeities, nesirūpinant prikelti iš pelenų ir iš užmaršties tuos integralios Lietuvos kultūros ir istorijos paveldo lobius, kuriuos Holokauste sudegino naciai, niokojo sovietai ar vietos antisemitai“, - sakė ambasadorius.

Ž. Pavilionis konferencijos dalyviams priminė, kad Lietuvos Seimas 2011 metus yra paskelbęs Holokausto aukomis tapusių Lietuvos gyventojų

atminimo metais bei supažindino su šioms metams pažymėti skirta Vyriausybės įgyvendinama programa.

Ž. Pavilionis konferencijos dalyvius supažindino su Holokausto aukomis tapusių Lietuvos gyventojų atminimo metų programa.

„Ypač daug dėmesio skiriama švietimo projektams. Lietuvos vyriausybės tikslas – skatinti jaunąją kartą mokytis iš skaudžios istorinės praeities, kad ji niekada nepasikartotų“, - teigė ambasadorius.

Ž. Pavilionis sakė tikintis, kad praėjusią vasarą priimtas įstatymas dėl kompensacijos žydams už totalita-

rinių režimų nusavintą turtą atveria naujas bendradarbiavimo tarp lietuvių ir žydų perspektyvas.

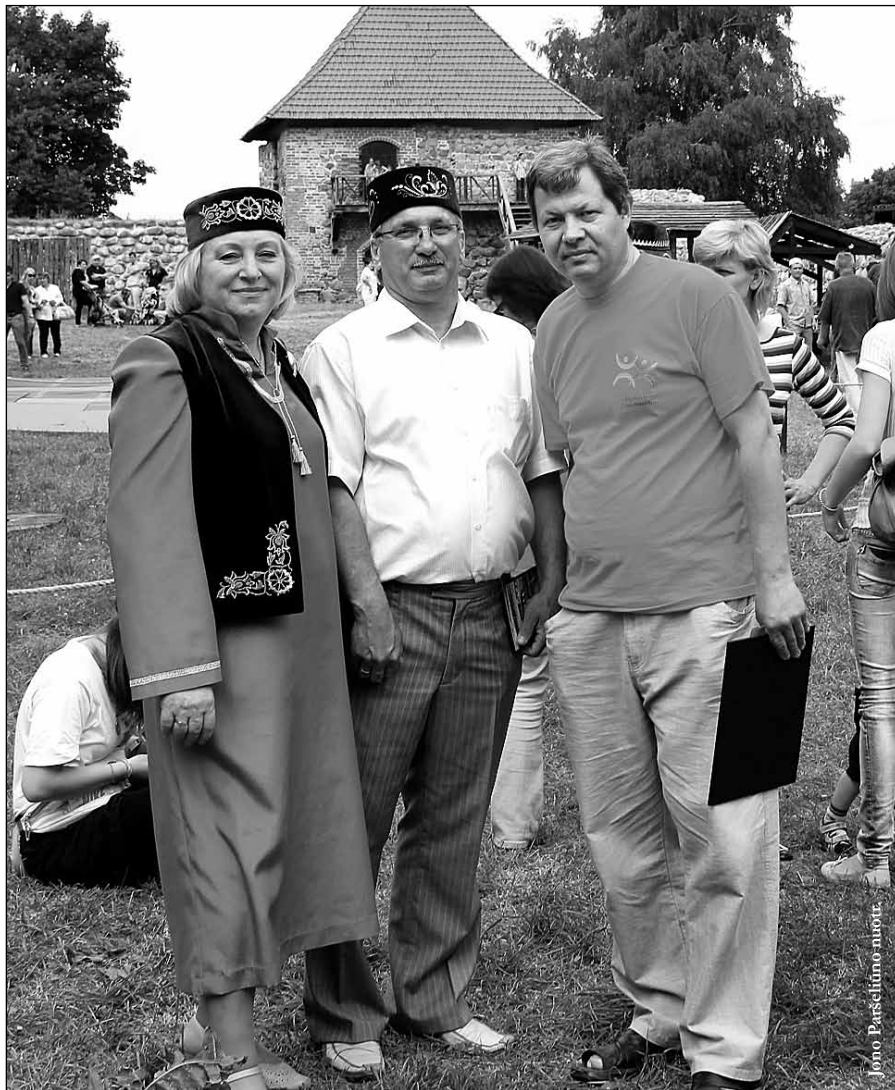
Žydų genealoginę konferenciją kasmet rengia Tarptautinė žydų genealoginių draugijų asociacija, vienijanti daugiau nei 75 draugijas visame pasaulyje. Konferencija kiekvienais metais vyksta vis kitame mieste. Vašingtone vykusioje konferencijoje dalyvavo apie 1200 dalyvių.

Pagrindinis Asociacijos uždavinys – tyrinėti šeimų ištakas, padėti ieškant savo šaknų, giminių, protėvių kapų, kas žydams yra ypač aktualu po Antrojo pasaulinio karo baisumų. Pirmasis Tarptautinis seminaras žydų genealogijos klausimais vyko 1984 m. Jeruzalėje.

TBN inf.

Sabantujus sugrįžo į Trakus

Birželio 18 d. Trakuose vyko VII Baltijos šalių totorių Sabantujus. Ši šventė, žyminti sėjos darbų pabaigą, turi galias tradicijas ir švenčiama nuo neatmenamų laikų.

Narvos miesto (Estija) totorių bendrijos pirmininkė Marjam Malyševa, Klaipėdos totorių bendrijos „Nur“ pirmininkas Fliur Šaripov ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas

Jonas RUMŠA

Šventėje nuobodu nebuvo

„Trakai praecityje garsėjo kaip viena seniausių ir didžiausių totorių bendruomenės susitelkimo vietų Lietuvoje. Trakų mieste 1397 m. LDK kunigaikščio Vytauto Didžiojo iniciatyva buvo apgyvendinti totoriai. Totorių karių pareiga buvo saugoti pilis ir miesto apylinkes“, - „Tautinių bendrijų naujienoms“ sakė Lietuvos

totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas. - „Todėl ši Sabantujų nutarėme skelbti su šūkiu „Sugrįžimas į Trakus“ ir tikimės, kad Trakai taps tradicine vieta švęsti šią šventę, kuri padeda Lietuvos totoriams išlaikyti savo tautines tradicijas, puoselėti kultūrą ir telkti bendruomenę“.

Sabantujaus šventėje koncertavo Lietuvos totorių folkloro ansamblis „Alije“, ansamblis iš Klaipėdos „Leisan“, Visagino „Miras“.

Šventėje pasirodė ir svečiai iš už-

sienio – Tatarstano artistai, totorių meno kolektyvai iš Lenkijos ir Latvijos „Bunczuk“ bei „Čišma“.

Be to, totoriai pristatė tautodailės dirbinius, jodinėjo žirgais. Visi, kas norėjo išbandyti akies taiklumą, galėjo pašaudyti iš lanko.

Žiūrovų dėmesį traukė totoriškos imtynės kureš, kurias laimėjo totorius iš Visagino Talgatas Akbulatovas. Jam įteiktas specialus Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos prizas – avinas.

O koks Sabantujus be totorių kulinarinio paveldo patiekalų– koldūnų, plovo, tradicinio totorių skanėsto šimtalapio.

Kuria naujus planus

„Norime nuoširdžiai padėkoti Trakų rajono savivaldybei už svetingumą ir pagalbą rengiant tradicinę tarptautinę totorių šventę Sabantujų. Joje dalyvavo daug mūsų tautiečių iš užsienio šalių ir jie liko sužavėti Trakais, istorine pusiasalio pilimi. Šventę nuoširdžiai padėjo rengti Trakų kultūros rūmai“, - sakė dr. A. Jakubauskas Trakų savivaldybėje susitikime su jos atstovais.

Idėjai kasmet Trakuose rengti totorių šventę pritarė ir savivaldybės vadovai. „Sabantujus praturtintų Trakų krašto kultūros erdvę, papildytų tradicinius renginius. Totorių sugrįžimas į Trakus, Vytauto Didžiojo miestą, turi didelę simbolinę reikšmę“, - teigė Trakų rajono savivaldybės administracijos direktorė Asta Kandravičienė.

Po šventės totorių atstovai lankėsi ir Lietuvos imtynių federacijoje, nešini išpūdingą dovaną – didžiulį šimtalapį pyragą kaip padėką už pagalbą organizuojant Sabantujų. Jie tikisi bendradarbiavimo ir ateityje. Totoriai puoselėja planus kitais metais surengti tarptautinį koreš imtynių turnyrą.

Turi galias tradicijas

Sabantujus turi galias tradicijas. Totoriai jį švenčia nuo neatmenamų laikų. Sabantujus (tiurkų k. *saban – plūgas, tuj – šventė*) – totorių liaudies šventė – pavasario lauko darbų pabaiga.

Anksčiau Sabantujus buvo švenčiamas pradedant pavasario laukų darbus (balandžio pabaigoje), dabar gi – juos pabaigus (birželį).

Pirminiai papročių tikslai, matyt, buvo pamaloninti derlingumo dvasias, kad jos būtų palankios ir padėtų sulaukti gero derliaus. Keičiantis ūkinei sanklodai, magiški papročiai prarado savo prasmę, o Sabantujus švenčiamas kaip linksma, nuotaikinga liaudies šventė.

Tą dieną rengiami konkursai, meno kolektyvų ir atlikėjų koncertai, įvairios sportinės varžybos, kurių metu jų dalyviai (dalyvauti gali visi norintys) demonstruoja savo vikrumą, išradingumą, drąsą.

Daug linksmybių ir juoko sukelia

Metas pailsėti

bėgimas maišuose, bėgimas su pilnais vandens kibirais arba su dantyse laikomu šaukštu, ant kurio padėtas žalias kiaušinis, kova pagalvėmis ant rasto, kol vienas varžovų neatsidurs ant žemės, sliuogimas kartimi, kurios viršuje laukia netikėtas prizas ir kt. Šventės kulminacija – nacionalinės imtynės ir

jojimo varžybos. Tolimoje praeityje tiktai raitelis galėjo visų akivaizdoje pabučiuoti jam patikusią merginą.

Tatarstano kaimuose, kur dar gilos tradicijos, per Sabantujų susirenka gausūs giminaičiai, stalai lūžta nuo nacionalinių patiekalų.

TBN inf.

KULTŪRA

Tautinės bendrijos dalyvavo Hanzos šventėje

Gegužės 19 - 22 d. Kauną sudrebino didžiausia miesto istorijoje šventė-Tarptautinė Hanzos diena, pirmą kartą surengta Lietuvoje. Per šias dienas miesto gatvėse ir aikštėse įvyko daugiau nei šimtas renginių. Į Kauną atvyko net 85 užsienio miestų delegacijos, daugybė riterių, amatininkų, muzikantų ir menininkų. Tiek daug geros nuotaikos, nuoširdžiausių emocijų, šilčiausių aplođismentų miestas jau seniai nebuvo regėjęs.

Dainius BABILAS

Kauno miesto tautinių mažumų organizacijos taip pat išitraukė į šventę. Kauno muzikinio teatro sodelyje vyko tautinių mažumų meno kolektyvų koncertas, kurį organizavo Kauno įvairių tautų kultūrų centras. Koncerte dalyvavo ištikimiausi kasmetinių miesto švenčių dalyviai - Kauno rusų "Ruskaja piesnia", Kauno armėnų "Hajrenik", Kauno rusų susirinkimo Kauno klubo "Nadiežda" ansambliai. Jie džiugino žiūrovus neblėstančiu entuziazmu ir naujomis dainomis. Nuo jų neatsilikio ir Kauno apskrities totorių bendruomenės solistė Rima Kazėnienė bei jaunieji Kauno lenkų atlikėjai iš Širmulių šeimos, savo dainomis bei muzika žavėję klausytojus.

Beveik šimto metų karaimų kelias – fotografijose

Liepos 11 d. Trakų pilyje atidaryta fotografijų paroda „Karaj jollary – karaimų keliai“, kurioje vaizduojamas šios etninės grupės gyvenimas Lietuvoje, Lenkijoje ir Ukrainoje 1864-1950 m. Parodos eksponatai atvežti iš Varšuvos nacionalinio muziejaus ir Lietuvoje pristatyti pirmą kartą.

Parodos atidaryme kalbėjo LR ambasadorė Halina Kobeckaitė (d.)

„Karaimai – bene mažiausia, tačiau viena seniausių etninių grupių Lietuvoje, suvaidinusi svarbų vaidmenį šalies istorijoje, todėl jos kultūrinis paveldas – vertinga mūsų istorijos dalis,“ – sakė Irena Senulienė, Trakų istorijos muziejaus vyriausioji rinkinių saugotoja.

Nemaža dalis nuotraukų yra iš karaimų šeimų, kurios po Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų iš Lietuvos persikėlė į Lenkiją, archyvų.

Parodoje taip pat eksponuojamos fotografijos iš Lopatos šeimos archyvo Prancūzijoje ir Zajončkovskių bei Špakovskių archyvų Lietuvoje.

Iš viso parodoje pristatoma trys šimtai nuotraukų.

Parodą sudaro dvi dalys. Pirmoje pristatomas karaimų gyvenimo vaizdai senosiose gyvenvietėse Haliče, Lucke, Trakuose ir Vilniuje. Antroje atspindimi karaimų likimai po Antrojo pasaulinio karo – naujosios jų gyvenvietės Žemutinėje Silezijoje, Varšuvoje ir vadinamajame Trimiestyje – Gdanske, Gdynėje ir Sopote.

Fotografijose įamžinti karaimų bendruomenės gyvenimo įvykiai: kasdienio darbo agurkų lauke ir poilsio vaizdai, šeimos šventės, vestuvės, jaunavedžiai, draugų ir giminių susitikimai. Daug portretinių nuotraukų. Kenesos, tarp jų ir kenesa Vilniuje, miestų, kuriuose gyveno karaimai panorama. Daugelyje nuotraukų

užfiksuoti vaikai. Vienoje jų matome gražų būrelį mokinių su savo mokytoju hazanu Simonu Firkovičiumi.

Antroje parodos dalyje eksponuojamos fotografijos – prieš Pirmąjį pasaulinį karą į Varšuvą pasitraukęs profesorius A. Zajončkovskis, Jutkevičių šeima ir kt.

Prie nuotraukų pateikiami trumpi aprašymai, padedantys daugiau sužinoti apie jose užfiksuotus įvykius ir asmenis.

Apie ką apskritai byloja parodoje eksponuojamos nuotraukos? Nemažai jų daryta XX a. pradžioje, dar iki Pirmojo pasaulinio karo (tiesa, ne prieš visų nuotraukų nurodyta jų darymo data). Iš nuotraukų į mus žvelgia europietiška apsirėngę, išsilavinę, užimantys aukštą socialinę padėtį to meto visuomenėje žmonės.

„Paroda „Karaimų keliai“ – vienas iš trijų praėjusių vasarą vykdytų projektų, kurių tikslas puoselėti karaimų kalbą ir kultūrą,“ – sakė Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė dr. Karina Firkavičiūtė. – „Lietuva – vienintelė šalis pasaulyje, kurioje karaimų kalba išliko gyva. Trakų istorijos muziejus vaidina svarbų vaidmenį saugant karaimų istorinį ir kultūrinį paveldą, o tokios parodos padeda palaikyti ryšius tarp karaimų bendruomenių įvairiose šalyse“.

Paroda veikė iki rugpjūčio 11 d.
TBN inf.

Išleista P. Skorinos mokyklos 17-oji abiturientų laida

Liepos 15 d. Tautinių bendrijų namų svetainėje brandos atestatai iškilmingai įteikti Vilniaus P. Skorinos vidurinės mokyklos abiturientams. Šiais mokslo metais mokykla į savarankišką gyvenimą palydėjo vienuolika moksleivių. Tai 17-oji abiturientų laida.

P. Skorinos mokykla įkurta 1994 m. ir vykdo papildomo ugdymo programą baltarusių kalba. TBN inf.

Mokyklos direktorė Galina Sivolova linkėjo abiturientams sėkmės būsimose studijose ir darbinėje veikloje

Išleistas vadovas po žydų istorines ir kultūrinės vietas Vilniuje

Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus išleido Genricho Agronovskio ir Irinos Guzenberg sudarytą vadovą „Vilnius: Lietuvos Jeruzalės pėdsakais“ rusų kalba*.

Tai ne pirmas šių autorių leidinys apie žydiškąjį Vilnių. 1992 m. buvo išleista jų parengta knyga „Lietuvos Jeruzalė: trumpas vadovas“. Pastaroji labai skiriasi nuo savo pirmtakės. Ankstesnė buvo 70 puslapių apimties, gi naująją sudaro 650 puslapių smulkaus teksto ir iliustracijų.

Joje aprašyti 23 pėsčiųjų maršrutai žydų istorinėmis ir kultūrinėmis vietomis Lietuvos sostinėje. Leidinys supažindina su Vilniaus žydų bendruomene nuo jos įsikūrimo pradžios

iki XX a. vidurio, pasakoja apie žymias asmenybes, tragiškus Antrojo pasaulinio karo įvykius. Skaitytojas taip pat daug sužinos apie žydų bendruomenės savivaldą, jos santykius su valstybe ir miesto valdžia, apie Vilniuje veikusias skaitlingas žydų organizacijas, kurios rūpinosi švietimu, profesiniu mokymu, sveikatos apsauga ir parama našlaičiams bei sunkiai besiverčiantiems.

Gausiai iliustruotame Vadove publikuojami dokumentai ir fotografijos iš archyvų, bibliotekų, muziejų,

asmeninių kolekcijų. Knygos priede pateikiami miesto gatvių pavadinimų įvairiais laikotarpiais sąrašas, asmenvardžių ir dalykinė rodyklės, terminų žodynelis.

Kaip minėta, knyga išleista rusų kalba. Reikia tikėtis, kad netolimoje ateityje ji bus išleista ir lietuvių kalba.

** Генрих Аграновский, Ирина Гузенберг. Вильнюс: по следам Литовского Перусалима. Памятные места еврейской истории и культуры. Путеводитель. Вильнюс. Государственный еврейский музей им. Вильнюсского Гаона. 2011. 655 p.*

Apie sentikių istoriją ir kultūrą – lietuvių kalba

Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras tik ką išleido knygą „Lietuvos sentikiai: istorija, kultūra, dailė“.* Tai straipsnių rinktinė, kurioje supažindinama su XVII a. antrosios pusės – XXI a. pradžios Lietuvos sentikių istorija ir kultūra. Pristatomas daugiau kaip 300 metų Lietuvoje gyvuojančios sentikių bendruomenės dvasinis ir materialusis kultūros paveldas – istorija, knygų leidyba, folkloras ir ikonų tapyba. Knygą sudaro keturios dalys, kuriose aprašomi atskiri daugialypės

Lietuvos sentikių kultūros aspektai.

Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis, reprodukcijomis, piešiniais, žemėlapiams.

Skiriama kultūros paveldo specialistams, istorikams, dailėtyrininkams bei religijų tyrinėtojams, dėstytojams, mokytojams, studentams, visiems, besidomintiems daugiaetninės Lietuvos istorija ir kultūros paveldu.

Knyga skiriama Lietuvos sentikių bažnyčios 300 metų paminėjimui.

Anksčiau ši knyga išleista rusų kalba.

**Lietuvos sentikiai: istorija, kultūra, dailė. Nadežda Morozova, Jurijus Novikovas, Grigorijus Potašenko, Mari-Liis Paaver; sudarytojai Grigorijus Potašenko, Nadežda Morozova. Redakcinė kolegija: Grigorijus Potašenko (atsakingasis redaktorius)... Dailininkas Albertas Broga. Iš rusų kalbos vertė Bronislava Kerbelytė ir Regina Ramoškienė. Vilnius, Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2011. 331 p., iliustr., faks., portr., žml. Santr. angl.*

Atvėrus žydų meno ir simbolių pasaulį

Dr. Aistės Niunkaitės-Račiūnienės monografijoje* analizuojamos žydų tradicinio meno ištakos, pateikiama Lietuvos (Litos) žydų tradicinio meno formų apžvalga, sinagogų interjero detalių ir ritualinių objektų analizė, nemaža dėmesio skiriant žydų vizualaus meno simboliams ir jų klasifikacijai. Monografijos priede „Istorinių ikonografinių šaltinių katalogas“ pateikiama per tūkstantį sinagogų ir ritualinių objektų

nuotraukų iš 169-ųjų Litos miestų ir miestelių.

Knyga skirta kultūrologijos specialistams, plačiajai visuomenei, besidominčiai Lietuvos žydų kultūra.

Knygą išleido Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus. Muziejus kasmet išleidžia po vieną-kebias knygas žydų istorijos tematika. Ankstesniais metais pasirodė leidinio „Gyvybę ir duoną nešančios rankos“ ketvirtoji knyga. Joje spausdinamas išsigelbė-

jusių per karą autentiškų liudijimų, prisiminimų, dokumentų rinkinys, gausiai iliustruotas šeimyninėmis prieškarinėmis ir pokarinėmis fotografijomis.

**Lietuvos žydų tradicinio meno ir simbolių pasaulis. The world of Lithuanian Jewish traditional art and symbols. Aistė Niunkaitė-Račiūnienė. Vilnius. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus. 2011. 695 p., iliustr. Santr. angl.*

Tautinės mažumos Rumunijoje

Pagal 2004 m. surašymo duomenis, Rumunijoje gyveno 22,36 mln. žmonių. Rumunai sudaro 89,5 proc. gyventojų. Apie 10 proc. gyventojų priskiriami tautinėms mažumoms. Šalyje oficialiai pripažįstama devyniolika tautinių mažumų. Skaitlingiausios etninės grupės yra vengrai (6,6 proc.) ir romai (2,5 proc.). Toliau eina vokiečiai, ukrainiečiai, serbai, kroatai, slovėnai, totoriai, turkai, slovakai, rusai ir kitos etninės grupės. Kiekviena iš jų sudaro mažiau nei po vieną procentą gyventojų.

Kaip minėta, didžiausia etninė mažuma yra vengrai, kurių skaičius siekia 1,4 mln. žmonių. Vengrų kalbai suteiktas oficialios kalbos statusas, greta rumunų kalbos, tose vietose, kur vengrai sudaro daugiau kaip 20 proc. gyventojų. Tai

daugiausia Šiaurės Transilvanijos rajonai.

Antrieji pagal skaičių yra romai. Rumunijos romai yra, neoficialiais duomenimis, pati didžiausia romų bendruomenė Europoje. Manoma, kad jų yra nuo pusės milijono iki 2,5 mln. žmonių. Tačiau tikslaus jų skaičiaus neįmanoma nustatyti. Ekspertų nuomone, taip yra dėl to, kad daug romų rašosi rumunais arba apskritai nedalyvauja surašyme ir neturi asmens dokumentų. Romai nėra visiškai integruoti į Rumunijos visuomenę. Daug romų yra mažo išsilavinimo. Statistikos duomenys skelbia, kad tik 5 proc. yra baigę licejų, 33 proc. – 8 klases.

Be pagrindinių bendranacionalinių partijų, Rumunijoje veikia tautinių mažumų politinės organiza-

cijos. Deputatų rūmuose (žemutiniai parlamento rūmai) savo atstovus turi 19 tokių organizacijų, tarp jų – Rumunijos vengrų demokratinė sąjunga, Romų partija, Rumunijos vokiečių demokratinis forumas, Rumunijos armėnų sąjunga, Rumunijos graikų sąjunga, Rumunijos žydų bendruomenių federacija, Rumunijos lenkų sąjunga ir kt.

Rumunijos vengrų demokratinė sąjunga įeina į valdančiąją koaliciją ir stovi tarsi atskirai nuo kitų tautinių mažumų. Tuo tarpu likusios aštuoniolika tautinių mažumų turi vieno atstovo kvotą šalies parlamente nepriklausomai nuo to, kiek rinkėjų balsuos už jų partijas.

Išėina laikraščiai ir žurnalai, rengiamos radijo ir televizijos laidos tautinių mažumų kalbomis.

SUMMARY

Law on Compensations to Jewish Religious Communities Was Adopted. Acknowledging the significant contribution of the Lithuanian Jewish community to Lithuanian culture and social progress before the Second World War, occupation of Lithuania and the Holocaust that marked the start of indiscriminate destruction of Jewish nation, and in an effort to restore historical justice and voluntarily compensate for the property of Jewish religious communities in Lithuania illegally seized during the occupations by the totalitarian regimes, the Seimas decided to adopt the Law on Good Will Compensation for Property of Jewish Religious Communities.

A Conference on Overcoming of Historical Stereotypes. On August 25, in the House of National

Communities the Ministry of Culture organised academic-practical conference 'Overcoming of Historical Stereotypes as a Means to Neutralise Ethnic Tensions'. Reports presented in the conference analysed reasons of emergence of historical stereotypes and issues of national identity, formation of national ethnic policy, spread of tolerance, etc.

J. Rumša. Tamara's Diary Reminds Us – This Cannot Be Forgotten, This Cannot Be Repeated. The article is dedicated to Lithuanian pupil Tamara Lazersonaitė-Rostovskaya, who wrote a diary during the Second World War in Kaunas Ghetto. She was 13-15 years old at the time. Historical background, daily events and personal feelings as described in the diary make the prisoner of Kaunas Ghetto very similar to her globally known peer from Amsterdam Anne Frank. In 1997 the Tamara's diary was

published by 'Vaga' publishing house.

J. Rumša. Monument to Ukrainian Poet Taras Shevchenko Was Opened in Vilnius. On September 3, in the old town of Lithuanian capital, a monument to Ukrainian poet, painter and writer of the 19th century Taras Shevchenko was opened. The future poet lived and studied in Vilnius for a few years. The monument to T. Shevchenko was built on initiative of Community of Lithuanian Ukrainians.

J. Duoba. Choirs of Germans from Baltic Countries Met in Šilutė. German communities from Lithuania, Latvia and Estonia organise choir festivals for several years already. Last year, such a festival took place in Latvian harbour city Ventspils. This year, the choristers met in Šilutė. Lithuanian Germans were represented by fans of the genre from Vilnius, Kaunas, Klaipėda and Šilutė.